

Alexander Markovics

Autor: Alexander Markovics

Evropou i celým Západem obchází strašidlo - strašidlo populismu. Co ale označení populismus vlastně znamená? A čím se skutečný populismus liší od populismu předstíraného, „populismu“ Emmanuela Macrona, Sebastiana Kurze a dalších liberálů, kteří se takto jen snaží zachránit liberalismus jeho šidítkem?

Skutečný populismus v první řadě překračuje klasické pravolevé politické dělení. Jak už naznačuje samotný termín „populismus“, odvozený z latinského slova „*populus*“ (lid), zrodil se populismus z krize západního liberalismu a demokracie coby záštita lidu proti zkorumpovaným elitám. Populismus tak načrtnul novou politickou dělicí linii, jež už dnes nevede ani tak mezi levicí a pravicí, jako spíše mezi elitami a masami.

Za druhé bychom neměli opomíjet ani historický kontext rozmachu populismu. Ve své stávající podobě se v Evropě objevil na konci 80. let minulého století, čili na vrcholku studené války a na prahu postmodernity. V té době ještě ve většině západoevropských zemí fungoval systém dvou hlavních politických stran, socialistů a konzervativců, kteří si v zemích jako Rakousko či Francie dělili a předávali moc. Výsledkem byla masivní korupce a stále patrnější odcizení elit od lidu. Populistická politika tak od počátku usilovala o to rozbít tento

zkorumpovaný systém a vrátit zneužívanému termínu „demokracie“ jeho někdejší obsah: přímá vláda lidu (řecký *laos*, německý *Volk* či ruský *narod*) nad sebou samým. Proto populisté požadovali plebiscity, aby se národu vrátila do rukou lidu moc nad klíčovými prvky jeho života (imigrace, suverenita atd.).

Příčinou vzestupu skutečného populismu byla ovšem především krize evropské identity ve 2. polovině 20. století, jež se s koncem studené války a bipolárního světa jen dále prohloubila. Elity totiž svou duchovní genocidu evropských národů (amerikanizace) následovaly politikou velké výměny (*le grand remplacement* /Renaud Camus/), při níž mají Evropany v jejich zemích nahradit imigranti z Turecka, severní Afriky nebo jihovýchodní Asie. To vše se odehrává ve zruďné logice liberalismu: Jakmile přestane být národ kvůli neoliberalní ekonomice a masivnímu upřednostňování kariéry před rodinou schopen vlastního demografického zachování, je třeba jej nahradit zvenčí. A tak elity poprvé za dlouhá staletí postavily Evropany před hrozbu přímé kolonizace a vyhlásily jim válku. Odpověď populistů byla prostá: „Chceme svou zemi zpět!“ a „Vyměňme politiky, než vymění své obyvatelstvo!“, tak zněla hesla vyzývající k obraně mas.

V ekonomické oblasti zaujal skutečný populismus postoje proti neoliberalismu a privatizaci a pro sociální a na rodiny orientovanou politiku. Zatímco neoliberalní ekonomové velebí rostoucí propast mezi bohatými a chudými, usilují populisté o přemostění tohoto příkopu mezi elitami a masami a ochranu evropské pracující třídy, zejména ekonomickou podporou mladých rodin. Tato opatření jsou reakcí proti negativnímu demografickému vývoji i dopadům neoliberalního hospodářství.

Geopoliticky pak skuteční populisté chtějí skoncovat s podřízeností Evropy Západu. Po skončení studené války mnozí zpochybňovali smysl existence NATO. Populisté namísto atlanticistických mocenských struktur volali po suverenitě, „Evropě svobodných vlastí“ Charlese de Gaullea. To logicky znamenalo i deeskalaci napětí vztahů s Ruskem a časem i vytvoření evropsko-eurasijských bezpečnostních struktur.

Zdůrazňovali i význam křesťanství pro kulturní obrození Evropy a boj s postupující islamizací, nerozlučným souputníkem velké výměny.

V kontrastu se socialistickými a konzervativními elitami, jež se ve jménu ryzího neoliberalismu naprosto zpronevěřily svým ideologickým zásadám a staly se šedivými technokraty, se v čele populistických hnutí často setkáváme s charismatickými vůdci, jak je definuje Max Weber. To mělo nezřídka za následek i (spenglerovskou terminologií) caesaristickou organizaci stranických orgánů, s často negativním dopadem na fungování strany: všechna tíha spočívala na vůdci a on (nebo ona) také diktoval strategii a postup. Když pak tento člověk stranu opustil nebo se dopustil nějakého zásadnějšího omylu, hnutí se jednoduše zhroutilo, jak jsme tomu byli svědky například u rakouských Svobodných v roce 2002.

Další slabinou populismu vždy byla i absence uceleného světonázoru. Populistické strany se profilyovaly jako přístupné všem, a často coby svou ideologii prezentovaly odpor k liberalismu.

Následkem této myšlenkové neukotvenosti se z nich nezdá stala pouhá simulakra liberalismu, tedy to, čemu dnes říkáme falešný populismus. Ruku v ruce s tím často šel i levicový obrat k politice identity (tj. přijetí západního multikulturalismu a dominantní osvícenské liberální kultury /německy „*Leitkultur*“/ nebo k pravici /převzetí neoliberálních ekonomických zásad/).

Jak tedy musí v 21. století vypadat skutečně populistická strana, aby se mohla stát opravdovou alternativou k liberalismu?

Naprosto bezpodmínečně musí zachovat věrnost svým kořenům a překračovat pravolevé dělení. V oblasti politiky identity a hodnot musí zaujmout pravicové pozice, tak aby mohla vzdorovat amerikanizaci a velké výměně, ekonomicky se však naopak musí poohlížet spíše na levici, a vymezit se vůči neoliberalismu a globalizaci.

Zadruhé musí nalézt ucelený světový názor, a proto by měla přijmout zásady **4. politické teorie (4PT)**, dokonale slučitelné se skutečně populistickou politikou. Navíc by 4PT posloužila jako záruka toho, že populismus nesklouzne k falešné kopii liberalismu: její kritika liberalismu a modernity totiž činí přijetí levoliberálních hodnot západního multikulturalismu a *Leitkultur* nemožným a ostré vymezení se proti kapitalismu a hédonismu by pak bylo hrází proti vlivu neoliberálních/libertariánských tendencí v myšlení Frierdicha von Hayeka a dalších.

Jedině když se osvobodí z liberální matrice, může skutečný populismus začít připravovat kulturní obrození Evropy v duchu tradičního křesťanství. Proto se nesmí jeho vize omezovat na konec „imigrantů za kasou v supermarketu“, ale i zrušení supermarketu samotného. Opravdová evropská revoluce musí nutně být silně antimaterialistická – my Evropané totiž můžeme sloužit buď Bohu, nebo penězům.

Geopoliticky by se pak teorie multipolárního světa dokonale shodovala s ideou „Evropy svobodných vlastí“, tedy Evropy coby na Západu nezávislé civilizace a s pevnými svazky s Eurasií. Tak bychom si nejen mohli vzít naše země zpět zpod nadvlády zkorumpovaných elit, ale také vysvobodit celou civilizaci z dominance USA a jejího transatlantického projektu Evropské unie.

Optikou 4PT tedy skutečný populismus zůstává příslibem změny Evropy k lepšímu. Abychom však doopravdy dosáhli této proměny plytkého populismu v jeho skutečnou podobu, a tak zajistili jeho rozkvět, musíme na něj vyvíjet tlak a pozorně sledovat jeho vývoj, aby se z něj nestala jen další forma liberalismu. Jak praví německé přísloví: *Vertrauen ist gut, Kontrolle ist besser* (Důvěřuj, ale prověřuj).

Úvaha Alexandra Markovicse **True Populism** vyšla na stránkách Geopolitica.ru 13. listopadu 2017.